

KISPÁL RICHÁRD

Esterházy János értékelése a rendszerváltástól napjainkig politikai, ideológiai és jogi aspektusokban

(KONZULENS: DR. LÖFFLER TIBOR)

Dolgozatomban gróf Esterházy Jánost, mint történelmi személyiséget elemzem jogi, politikai és ideológiai aspektusok tükrében. Személye megosztó, mind a magyar-, mind pedig a cseh és szlovák politikai életben és közvéleményben egyaránt. Esterházy kettős értelmezése a magyar értelmiségi körökben megjelenik ideológiai szinten, a bal- jobboldal törésvonal mentén illetve pártszinten a múltpolitikában, az eszmepolitikában és a szimbolikus politikában. Értelmezése nem csak jogi és politikai indíttatású, hanem a magyarság tekintetében erkölcsi és morális eredetű is. A rendszerváltás után elindult rehabilitációs törekvések számos 1945. előtti időszakban aktív közéleti szerepet betöltő személyt, politikust és értelmiségit érintettek, kiket a népbíróságok vitatható vádak alapján ítélték el a világháború után. Bár a mai napig indulnak Esterházy rehabilitálására kísérletek, mégsem sikerült a politikai elitnek konszenzusra jutnia, melynek okai a történelmi és társadalmi problémák tisztázatlanságára is visszavezethetőek. A személye körüli vitában meghatározó elem a Horthy-rendszerhez és a zsidósághoz való viszonya, mely értelmezési ellentét napjainkban is összemossa a politika és történelemfelfogás határait. Kutatásomban hangsúlyt fektetek az Esterházy-t ért XX. századi vádak feldolgozására illetve a korszellem bemutatására, amely alapján a felvidéki politikus személye és életműve objektíven megítélhető.

A magyarországi rehabilitáció problematikájával párhuzamosan fontos a cseh és szlovák politika Esterházyhoz, a felvidéki magyarsághoz és a közös történelemhez való viszonya. A közelmúltban cseh kormányzat és magyar civil szervezetek kezdeményezésével megindult rehabilitációs folyamat sikeresen politikai szintre lépett, melynek várhatóan eredménye is lesz. A cseh közeledéssel szemben a szlovák vezető politikai elit napjainkig érvényesnek tartja a Benes-dekrétumokat a felvidéki magyarsággal szemben és Esterházy személyének rehabilitálásában sem kíván előrelépéseket tenni. Történelmi szerepének értékelése egészen a politika legfelsőbb szintjéig jutott, amikor a szlovák államfő, Gasparovic Esterházy-t fasisztának bélyegezte, kirobantva ezzel az ügy nevezett Gasparovic-Schmitt ügyet. A két államfő nézeteltérése a különböző magyar- és szlovák történelemfelfogásra is visszavezethető, ugyanakkor bizonyítja, hogy a két nemzet viszonya máig ellentmondásokkal terhelt, mind a kisebbségpolitikában, mind pedig a közös európai együttműködésben. A vita Esterházyról személyes ügy is egyben, mely a családját és utódait érinti, azonban kollektív kérdés is, mivel a kárpát-medencei magyarság emblematisz személye is egyben. Külön értelmezésre szorul a felvidéki magyar kisebbség értelmiségi és politikai (MKP, Híd-Most pártok) szintű reakciója illetve a szlovák szemlélet a vita kapcsán és az 1994 utáni rehabilitációs politikájuk saját történelmi személyiségeiket illetően (Tuka, Tiso).

Kutatásomnak motivációja a vita aktualitásában illetve példaértékűségében rejlik, mely nem csak a magyar politikai élet dimenziójában vagy ideológiák szembenállásában vizsgálható, ellenben felhívja a figyelmet olyan társadalmi, jogi és morális problémákra, melyek máig konszenzus hiányában tisztázatlanok.